

BS/106/2009

ZAGROŻENIA W INTERNECIE

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
3 października 2008 roku

W jednym z ostatnich badań¹ przedstawiliśmy internautom listę zagrożeń czy też – mówiąc bardziej ogólnie – negatywnych aspektów używania sieci, prosząc, aby określili, czy dane sytuacje przytrafiły się im, kiedy byli online.

Jednym z najczęstszych niebezpieczeństw wiążących się z używaniem internetu są wirusy komputerowe. Ponad jednej trzeciej internautów (35%) zdarzyło się pobrać tego typu szkodliwy program, w tym jednej piątej (21%) – kilka razy. Kolejnym z najczęściej doświadczanych negatywnych aspektów korzystania z sieci są nieprawdziwe informacje. Natrafił na nie prawie co trzeci internauta (30%), przy czym większości z nich zdarzyło się to częściej niż raz. Blisko jedna czwarta (23%) twierdzi, że nie wykonała jakichś obowiązków, ponieważ była zajęta internetem. Co ósmy internauta (13%) przyznaje, że w sieci został przez kogoś obrażony – niemal wszystkim z tej grupy przytrafiło się to co najmniej kilkakrotnie.

Pozostałe sytuacje, o które pytaliśmy, zdarzają się rzadziej – wskazuje je mniej niż co dziesiąty internauta. O poznaniu w sieci osoby, która podawała się za kogoś innego, niż była w rzeczywistości, mówi 7% respondentów. Warto dodać, że takie doświadczenia ma co piąty internauta, któremu zdarzyło się zawierać znajomości przez internet (21%). Do nieintencjonalnego trafienia na obraźliwe dla siebie treści, strony przyznaje się 6% bywających online. Tę grupę poprosiliśmy dodatkowo o określenie, jakiego typu były to treści. Przeważały odpowiedzi wskazujące na strony pornograficzne, a także obraźliwe wypowiedzi innych użytkowników sieci na stronach internetowych, forach, w komentarzach; niektórzy podawali tu również nazwy konkretnych portali, na których napotkali obraźliwe komentarze. Rzadziej jako przykład podawane były reklamy, a zupełnie sporadycznie – strony zawierające treści faszystowskie.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (229) przeprowadzono w dniach 28 maja – 2 czerwca 2009 roku na liczącej 1038 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

Co dwudziestemu internaucie (5%) ktoś próbował włamać się do komputera, prywatnych plików lub konta mailowego. Taka sama liczebnie grupa (5%) padła w sieci ofiarą oszustwa. Użytkowników sieci, którzy zostali oszukani, zapytaliśmy, na czym to oszustwo polegało. Niemal wszystkie odpowiedzi dotyczyły kupowania przez internet, a konkretnie nieprawdziwych, nierzetelnych informacji o nabywanych produktach, nieotrzymania zamówionego towaru, otrzymania innego przedmiotu niż był zamawiany lub też produktu wadliwego. Nieliczni twierdzą, że zostali oszukani przez osoby posługujące się fałszywą tożsamością.

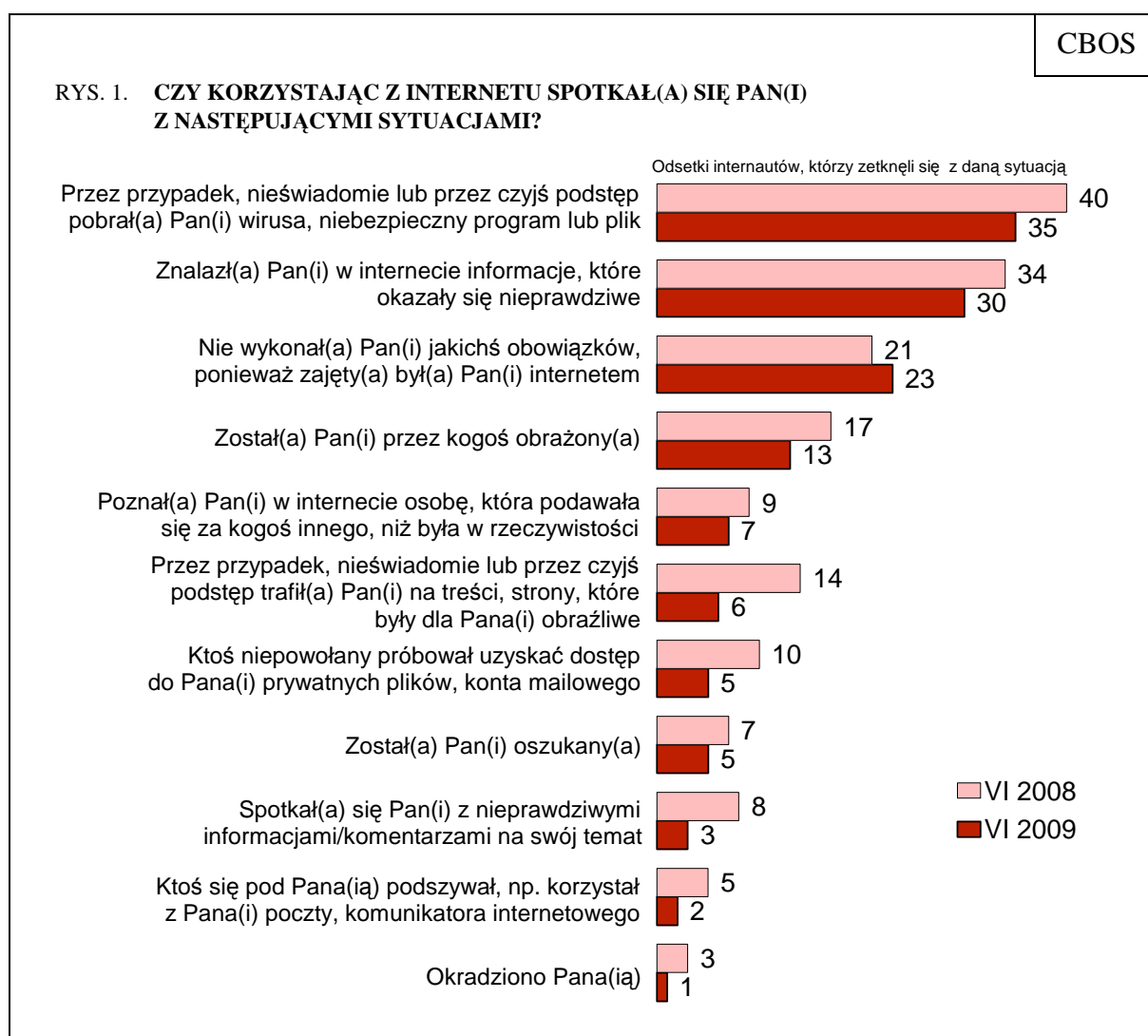
Niewielu badanych deklaruje, że znalazło w sieci nieprawdziwe informacje bądź komentarze na swój temat (3%) czy też – że ktoś się pod nich podszywał wykorzystując na przykład ich konta mailowe, komunikatory (2%). Jeden na stu (1%) twierdzi, że padł ofiarą kradzieży.

Jak wynika z obliczeń, ponad dwie piąte internautów (43%) nie doświadczyło żadnej z przedstawionych przez nas sytuacji, pozostali zaś zetknęli się przynajmniej z jedną z nich.

Tabela 1

Czy korzystając z internetu, spotkał(a) się Pan(i) z następującymi sytuacjami?	Tak, wiele razy	Tak, kilka razy	Tak, raz	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Przez przypadek, nieświadomie lub przez czyjś podstęp pobrał(a) Pan(i) wirusa, niebezpieczny program lub plik	4	21	10	64	1
Znalazł(a) Pan(i) w internecie informacje, które okazały się nieprawdziwe	8	21	1	67	3
Nie wykonał(a) Pan(i) jakichś obowiązków, ponieważ zajęty(a) był(a) Pan(i) internetem	6	15	2	75	2
Został(a) Pan(i) przez kogoś obrażony(a)	3	8	2	87	0
Przez przypadek, nieświadomie lub przez czyjś podstęp trafił(a) Pan(i) na treści, strony, które były dla Pana(i) obraźliwe	0	4	2	93	1
Ktoś niepowołany próbował uzyskać dostęp do Pana(i) prywatnych plików, konta mailowego	1	2	2	93	2
Poznał(a) Pan(i) w internecie osobę, która podawała się za kogoś innego, niż była w rzeczywistości	1	4	2	92	1
Spotkał(a) się Pan(i) z nieprawdziwymi informacjami/komentarzami na swój temat	0	2	1	96	1
Został(a) Pan(i) oszukany(a)	0	3	2	95	0
Ktoś się pod Pana(i)ą podszywał, np. korzystał z Pana(i) poczty, komunikatora internetowego	0	1	1	90	8
Okradziono Pana(i)ą	0	0	1	99	0

Podobne pytanie zadaliśmy internautom w 2008 roku². Jak wynika z zestawienia tegorocznych i ubiegłorocznych deklaracji, większość wymienionych sytuacji przytrafia się internautom rzadziej lub co najwyżej równie często jak rok temu. Mniej więcej o połowę mniej było takich zdarzeń, jak: przekierowanie na niechciane, obraźliwe strony, próba włamania się do prywatnych plików, konta mailowego, podszywanie się pod kogoś innego, a jeszcze mniej – kradzieży. Częstość występowania pozostałych sytuacji kształtuje się na poziomie ubiegłorocznym lub nieco niższym.

² Zeszlóroczne badanie poświęcone percepcji zagrożeń w sieci przeprowadzone zostało we współpracy z portalem Gazeta.pl w ramach projektu Netochron.pl. Poszerzoną wersję raportu można znaleźć na stronie www.netochron.pl.

Można zauważyć istotny statystycznie związek między liczbą negatywnych sytuacji, z jakimi zetknęli się internauci, a ich wiekiem (r Pearsona=0,30). Ogólnie rzecz biorąc, z niemal wszystkimi omawianymi sytuacjami częściej spotykają się internauci młodsi niż starsi (z więcej niż jedną negatywną sytuacją zetknęło się 50% najmłodszych i zaledwie 8% najstarszych). Dzieje się tak prawdopodobnie dlatego, że w internecie spędzają oni więcej czasu niż starsi użytkownicy.

Tabela 2

Wiek	Liczba negatywnych sytuacji, z jakimi zetknęli się ankietowani			
	0	1	2-3	4 i więcej
	wskazania w procentach			
18-24 lata	28	22	33	17
25-34	31	26	31	12
35-44	56	19	19	7
45-54	57	21	16	5
55-64	60	29	11	0
65 lat i więcej	69	23	8	0
Ogółem	43	23	24	10

Warto dodać, że poziom wykształcenia osób korzystających z sieci nie wpływa na doświadczanie przez nich zagrożeń.

Chceliśmy się też przekonać, w jakim stopniu niektóre formy aktywności w internecie sprzyjają doświadczaniu negatywnych aspektów sieci. W tym miejscu trzeba zaznaczyć, że opisywane zależności mają w dużej mierze charakter pośredni, a więc nie należy interpretować ich jednoznacznie, utożsamiając dany typ aktywności z konkretnym zagrożeniem. W istocie doświadczanie omawianych zagrożeń i negatywnych aspektów korzystania z internetu zależy przede wszystkim od pewnych cech użytkownika, jego kompetencji cyfrowych czy też po prostu ilości czasu, jaką spędza online.

Jak wynika z obliczeń, internauci, którzy pobierają pliki, niemal dwukrotnie częściej niż badani niekorzystający z tej możliwości przyznają, że zdarzyło im się nieświadomie ściągnąć wirusa komputerowego.

		CBOS
RYS. 2. ODSETKI OSÓB, KTÓRE PRZEZ PRZYPADEK, NIEŚWIADOMIE LUB PRZEZ CZYJŚ PODSTĘP POBRAŁY WIRUSA, NIEBEZPIECZNY PROGRAM LUB PLIK, WŚRÓD BADANYCH, KTÓRZY W CIĄGU MIESIĄCA POPRZEDZAJACEGO SONDAŻ:		
ściągalali darmowe programy, muzykę, filmy		48
nie ściągalali darmowych programów, muzyki, filmów		25

Korzystanie z usług bankowych przez internet, jak również robienie w sieci zakupów nie zwiększa znacząco prawdopodobieństwa zostania okradzionym czy też oszukanym. Ci, którzy w ciągu miesiąca poprzedzającego badanie używali bankowości elektronicznej i/lub robili w tym okresie zakupy w sieci, nie częściej niż przeciętnie ogół internautów deklarują, że padli ofiarą tego typu nadużyć.

Sprawdziliśmy również, jak występowanie niektórych zagrożeń internetowych wiąże się z aktywnością w wybranych formach interakcji społecznych w sieci. Z poniższego zestawienia wynika, że osoby uczestniczące w forach dyskusyjnych, a także grające w gry online przeciętnie częściej niż użytkownicy serwisów społecznościowych i komunikatorów zostali w sieci przez kogoś obrażeni. Najczęściej doświadczały tego osoby grające w gry online. Użytkownicy forów, a także grający w sieci również częściej niż internauci korzystający z serwisów społecznościowych oraz komunikatorów deklarują, że nie wykonali jakichś swoich obowiązków, ponieważ byli zajęci internetem. Poznanie w sieci osoby, która podawała się za kogoś innego, niż była w rzeczywistości, pod względem częstości występowania nie różni się znacząco w wyodrębnionych tu grupach. Pozostałe sytuacje pojawiają się – podobnie jak wśród ogółu internautów – sporadycznie.

Tabela 3

Negatywne sytuacje / zdarzenia	Odsetki internautów:				Ogół internautów
	zarejestrowanych w serwisach społecznościowych	korzystających z komunikatorów	korzystających z forów dyskusyjnych	uczestniczących w grach online	
Nie wykonał(a) jakichś obowiązków, ponieważ zajęty(a) był(a) internetem	31	30	36	38	23
Został(a) przez kogoś obrażony(a)	18	17	23	29	13
Poznał(a) w internecie osobę, która podawała się za kogoś innego, niż była w rzeczywistości	11	10	14	11	7

Trzeba jeszcze raz podkreślić, że za przedstawione wyżej różnice w dużym stopniu odpowiada wiek badanych. Można zauważyć, że uczestniczący w forach dyskusyjnych i grach w sieci są przeciętnie młodszy niż użytkownicy serwisów społecznościowych czy komunikatorów. A ponieważ młodszy więcej czasu spędzają online, częściej stykają się z negatywnymi aspektami internetu.

Z negatywnymi aspektami korzystania z internetu zetknęła się ponad połowa jego użytkowników. Trudno powiedzieć, czy jest to dużo czy też mało. Tym trudniej, że sprawy, o które pytaliśmy, mają w wielu przypadkach zupełnie różny status. Czym innym jest znalezienie w sieci nieprawdziwych informacji, a czym innym bycie obiektem agresji werbalnej czy też fakt, że padło się ofiarą kradzieży. Można zauważyć, że w czołówce najczęstszych doświadczeń są cztery różne jakościowo zjawiska. Najczęściej jest to zagrożenie o charakterze technologicznym – wirusy komputerowe, które mogą współwystępować z innymi sytuacjami, np. kradzieżami, niemniej te pojawiają się sporadycznie. Dalej sytuują się nieprawdziwe informacje, które do pewnego stopnia zbieżne są z jednym z najczęściej wskazywanych doświadczeń, czyli z oszustwem; w tej kategorii jednak użytkownicy wymieniali oszustwa raczej o charakterze handlowym, związane z zakupami dokonywanymi przez sieć. Problem „nadużywania” internetu, zbyt długiego przebywania online plasuje się na trzecim miejscu – diagnozuje go u siebie blisko co czwarty internauta. Warto zauważyć, że wiele sytuacji, o które pytaliśmy, zdarza się obecnie rzadziej niż rok temu, natomiast spędzanie zbyt dużej ilości czasu w sieci to jedno z tych zjawisk, które występują równie często. Można przypuszczać, że jego powszechność nie będzie malała.

Opracował
Michał FELIKSIĄK